

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องความรู้เกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ระเบียบต่างๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
3. องค์การบริหารส่วนตำบล
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
5. แนวความคิดเกี่ยวกับงบประมาณของท้องถิ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การที่รัฐบาลยินยอมมอบอำนาจ (Decentralization) การปกครองและการบริหารในกิจการต่างๆ ให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ดำเนินการปกครองตนเอง (Local Self Government) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะเลือกผู้แทนของตนเข้าทำหน้าที่ดังกล่าว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจทั้งทางการเมืองและการบริหารในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายของท้องถิ่นตนเอง (อุทัย โตธีรัฐ. 2533 : 2-3)

การกระจายอำนาจ เป็นระบบการบริหารการปกครองประเทศที่มีรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจดำเนินการภายในอาณาเขตของตน โดยปราศจากการแทรกแซง คั่งนั้นเพื่อให้มีอำนาจจึงยกอำนาจการปกครองให้ (Decentralization) เพื่อเป็นการให้ความรับผิดชอบแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น โดยเด็ดขาด ส่วนกลางจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกมิได้ เพราะสัมพันธ์ภาพส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา (ชนศรี เจริญเมือง. 2540 : 290)

ความหมายของการกระจายอำนาจ (Decentralization) มี 2 รูปแบบ คือ (โกวิท พวงงาม. 2546 : 28 - 29)

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือ การกระจายตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตท้องที่ แต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือ การกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐ หรือ องค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่นการสื่อสารวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ เป็นหลักของการจัดระเบียบการปกครองประเทศโดยมีหลักสำคัญคือ การโอนอำนาจการปกครองส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นให้มีอำนาจดำเนินการเองโดยมีอิสระ โดยมีอำนาจในกรณีตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องต่างๆ เพื่อความผาสุกของท้องถิ่น โดยต้องมีตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ

1.2 หลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญดังนี้ (ประหยัด หงส์ทองคำ. 2526 : 4-5)

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลแยกออกจากรัฐบาลกลาง
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน
3. มีอำนาจอิสระจากส่วนกลางภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย
4. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเองไม่ขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาของรัฐบาลกลาง

5. มีงบประมาณ รายได้ และทรัพย์สินเป็นของตนเอง

นอกจากนี้กรมการปกครอง (2539 : 25) ได้วาง หลักการกระจายอำนาจซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลกลาง การมีองค์กรเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติงาน ความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจ เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเช่นนี้ก็จะมิได้มีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แต่มีข้อสังเกตว่า การมีอำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไปจนทำให้เกิดความกระทบเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นมิใช่สถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ และให้มีองค์กรที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหาร

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้นำที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้นอาจจะทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น หรือเข้ารับสมัครเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อมีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจทำได้

4. มีงบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองรวมไปถึงมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยการทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจการจัดเก็บหรือบริหารรายได้ด้วยตนเองนั้นเป็นการมอบ อำนาจตัดสินใจให้องค์กรท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มอนตาญ (Montagu, 1984 : 547 ; อ้างถึงใน สุวรรณ พินิตานนท์, 2546 :18)

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ผู้บริหารหน่วยการปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยอิสระ มีอิสระและความรับผิดชอบที่สามารถใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของ

หน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ใช่รัฐอิสระ

ร็อบสัน (Robson. 1953 : 574 ; อ้างถึงใน สุวรรณ พินิตานนท์. 2546 : 18) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่รัฐจัดตั้งขึ้นโดยให้มีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์กรที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้อำนาจอิสระในการปกครองตนเองดังกล่าวจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ

วิท (Wit. 1967 : 14 – 21; อ้างถึงใน สุวรรณ พินิตานนท์. 2546 : 18) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครอง ร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น รัฐบาลที่มาจากประชาชนในท้องถิ่น มีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการภายในท้องถิ่นของตน

ฮอลโลเวย์ (Holloway. 1951 : 101; อ้างถึงใน สุวรรณ พินิตานนท์. 2546 : 18) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

ประทาน กงอุทธิศึกษากร (2526 : 8) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย โทหิรัญ (2523 : 4) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง การบริหารท้องถิ่นจะมีองค์การประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองระดับรองของรัฐ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อกระจายอำนาจการปกครองทั้งทางการเมืองและทางการบริหารให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครอง

และดำเนินการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหา มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง สามารถกำหนดนโยบายและบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง โดยมีองค์การที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและการควบคุมของรัฐบาลกลาง

2.2 ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ

โดยลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญคือ อุทัย โคหิรัญ (2533 : 22)

1. มีสถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย หากกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศแสดงถึงประเทศนั้นมีนโยบายกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. มีพื้นที่และระดับ (Area and Level) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และแบ่งระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ปัจจัยทางภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติและความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน มีผลต่อเกณฑ์ที่ใช้กำหนดพื้นที่และระดับของท้องถิ่นจะเป็นขนาดใหญ่หรือเล็ก และปัจจัยอื่นที่จะพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายชัดเจน การกำหนดอำนาจหน้าที่ที่มากเกินไปจะขัดแย้งกับนโยบายทางการเมือง และการปกครองรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. มีความเป็นนิติบุคคล องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นนิติบุคคลโดยเอกเทศจากรัฐบาลกลาง เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจกำหนดนโยบาย ออกกฎระเบียบ งบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
5. การเลือกตั้ง (Election) การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองที่มาจากการเลือกตั้ง กล่าวคือ สมาชิกองค์การ หรือผู้บริหารจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน
6. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา รัฐบาลกลาง และมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

การกำหนดนโยบาย ออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองปฏิบัติการกิจในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. การควบคุมดูแลของรัฐ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนและความมั่นคงแห่งรัฐ

3. องค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดตั้ง “สภาตำบล” ครั้งแรกจัดตั้งตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 โดยมีสมาชิกสภาตำบลมาจากรายการผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้สมัครผู้ใหญ่บ้าน บ้านละ 2 คน เพื่อควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการตำบล ต่อมาในปีเดียวกันได้มีการจัดระเบียบบริหารในตำบลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นการจัดตั้งหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” ขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลนี้จะจัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยในพื้นที่ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการบริหารงานของตนเอง มีพนักงานตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ที่เรียกว่ากิจการส่วนตำบลของตนเอง ทั้งนี้ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด ในด้านโครงสร้าง องค์การบริหารส่วนตำบลจัดโครงสร้างเป็นสภาตำบลและคณะกรรมการตำบล โดยสภาตำบลซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการตำบลจะประกอบด้วยกำนัน และผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง และสมาชิกซึ่งรายการในหมู่บ้านเลือกตั้งหมู่บ้านละ 1 คน แพทย์ประจำตำบล และกรรมการอื่นซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากครูใหญ่ในตำบล หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่นไม่เกิน 5 คน

ในวันที่ 1 มีนาคม 2509 พลเอกประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 2/2509 เรื่องระเบียบบริหารส่วนตำบลและหมู่บ้าน (ฉบับที่ 2) ขึ้น โดยยกเลิกการบริหารงานตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222 / 2499 ลงแล้วจัดรูปการบริหารในตำบลเสียใหม่ เรียกว่า “คณะกรรมการสภาตำบล” ซึ่งประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง ครูประจำตำบล

ในตำบลนั้น 1 คน ซึ่งนายอำเภอคัดเลือกจากครูประจำตำบลในตำบล ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิบ้านละ 1 คน เลือกตั้งเข้ามา โดยกำหนดเป็นประธานโดยตำแหน่ง และมีรองประธานกรรมการคนหนึ่ง เลือกจากกรรมการด้วยกัน

สภาตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 เมื่อ 13 ธันวาคม 2515 ได้ปรับปรุงคณะกรรมการสภาตำบลเสียใหม่ มีกำหนดในตำบลเป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบลเป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งราษฎรคัดเลือก และนอกจากนี้ยังให้สภาตำบลมีที่ปรึกษา 1 คน ซึ่งนายอำเภอเลือกจากปลัดอำเภอ หรือพัฒนากรท้องถิ่น และมีเลขานุการสภาตำบล 1 คน ซึ่งนายอำเภอคัดเลือกจากครูประจำตำบลในตำบลนั้น รายงานให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้ง

เนื่องจากสภาตำบลที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำให้การบริหารงานไม่ประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน สมควรปรับปรุงฐานะสภาตำบลและการบริหารงานสภาตำบลเสียใหม่เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจสู่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นได้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขึ้น

จากนั้นก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2538 โดยแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติในเรื่องอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาตำบล เนื่องจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 3) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการจัดองค์กรปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักการปกครองตนเองยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) เหตุผล คือ เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารราชการองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีเนื้อหาสาระไม่สอดคล้องและไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการจัดระเบียบบริหารราชการของการปกครองท้องถิ่นอื่น โดยแม้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นพื้นฐานที่มีลักษณะเฉพาะอันเป็น

การแตกต่างจากองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นก็ตาม แต่บทบัญญัติบางประการก็ควรจะมีลักษณะเหมือนกัน เช่น คุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ระยะเวลาการเลือกตั้ง การขาดคุณสมบัติ การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการกำกับดูแล เป็นต้น

ในการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดเพื่อให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ประกอบกับบทบัญญัติบางมาตรายังไม่สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และไม่เหมาะสมกับการบริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การบริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

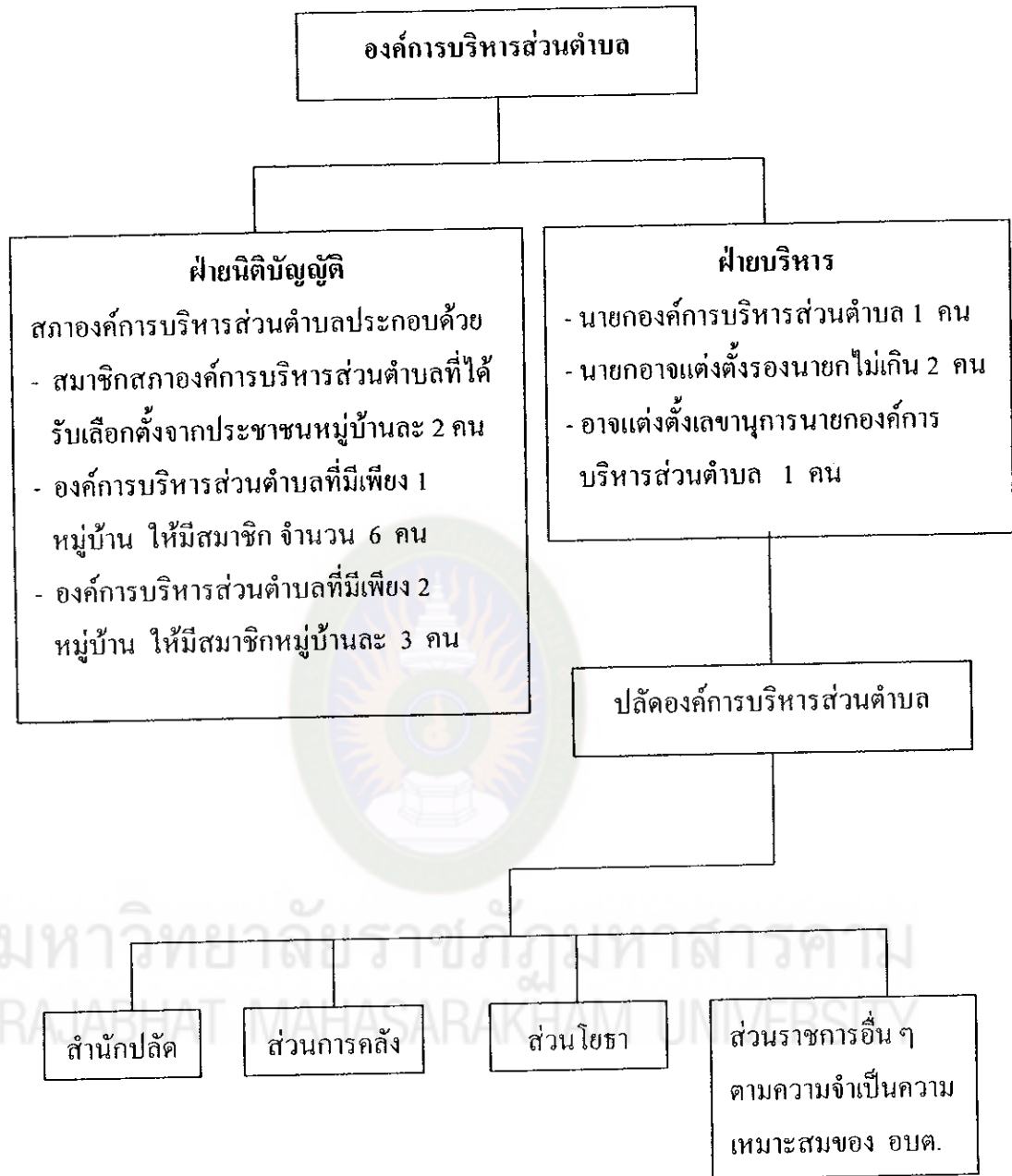
3.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานราชการปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีโครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรมีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน อายุสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภา และรองประธานสภาหนึ่งคนซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วให้นายอำเภอแต่งตั้ง และเลขานุการสภามาจากการเลือกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี อาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคนและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ หนึ่งคน

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้าง้องการบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและ้องการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2547 : 3)

3.3 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้(มาตรา 46)

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับทางราชการ

3.4 อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (มาตรา 59)

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับทางราชการ
2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการองค์การบริหารส่วนตำบล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4. วางระเบียบเพื่อให้งานองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

3.5 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. ค้ำครอง ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงรักษาการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และคำนึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล งบประมาณ จัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้ในการบังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล ออกข้อบัญญัติ หรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนด ค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับสำหรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอได้ก็แต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตาม กฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและ ประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันตั้งแต่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทบทวนร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นใหม่ หากนายอำเภอไม่ส่งร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วน ตำบลนั้นคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่าง ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ให้ถือว่านายอำเภอเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบลวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมด้วยคะแนน เสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ แต่หากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยัน ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืนจากนายอำเภอ หรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตกไป

4. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการรู้ การจำข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางสติปัญญา การใช้ความคิดวิจารณ์ญาณเพื่อประการตัดสินใจ

4.1 ความหมายของความรู้

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

อรรถรณ เย็นใจ (2535 : 12) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้เป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่อง ระลึกถึงวิธีและขบวนการต่างๆ หรือระลึกถึงแบบกระบวนการ โครงสร้างวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ นั้น โดยเน้นในเรื่องขบวนการทางจิตวิทยาของความจำเป็น ขบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่

ประมวล พูนสังข์ (2536 : 12) กล่าวว่า ความรู้ในทัศนะ ของสมิทท์ (Smith) หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือค้นคว้า หรือ เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือ จาการรายงานการรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

วราภรณ์ รุจิวิวัฒน์กุล (2543 : 44 - 57) กล่าวว่า ความรู้ คือ ข้อข้อมูลสนเทศ ผสมผสานกับประสบการณ์ ความรู้ในบริบทการแปลความหมาย และการพัฒนาความคิดเห็น โดยเป็นข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพสูงที่พร้อมจะนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจหรือใช้ในการ ทำงานแม้ว่าความรู้และข้อมูลข่าวสารสารสนเทศเป็นเรื่องที่แทบแยกกันไม่ออก แต่ทั้งสองสิ่งนี้ มีค่าและเกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่าข้อมูลดิบ โดยสาเหตุที่มีความสำคัญดังกล่าวแทบทุกองค์การ จึงให้ความสนใจในเรื่องนี้ด้วยการแสวงหาความรู้คืออะไรจะสร้างและถ่ายทอด ตลอดจนใช้ ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

จากความหมายของความรู้ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อมูล และรายละเอียดต่างๆ ที่ได้รับเกี่ยวกับบุคคล สิ่งของสถานที่โดยมีความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ ซึ่งได้จากการค้นคว้า การสังเกตหรือประสบการณ์ที่บุคคลสะสมไว้

4.2 ระดับความรู้

อรรถรณ เย็นใจ (2535 : 13) ได้แบ่งพฤติกรรมด้านความรู้หรือความสามารถทาง สติปัญญา (Cognitive Domain) เป็น 6 ระดับ เรียงจากพฤติกรรมขั้นง่ายไปสู่ขั้นยาก ดังนี้

4.2.1 ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้น โดยบุคคลอาจจะ เพียงแค่จำได้ นึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน ก็อาจจะจำได้ เช่น การรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ

ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมขั้นนี้
ไม่ได้ใช้กระบวนการของการใช้ความคิดซ้ำซ้อน หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่ได้ใช้ความสามารถของ
สมองมากนัก

4.2.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมขั้นสูงขึ้นไป มาจากความรู้อย่าง
ความจำบุคคลจะสามารถจัดหมวดหมู่การรับรู้ได้ ถกแถลงได้ เช่น แปลงได้ อธิบายได้
คาดคะเนได้ เป็นต้น

4.2.3 การนำความรู้ไปใช้ (Application) เป็นพฤติกรรมความรู้ขั้นสูงขึ้นไปอีกซึ่ง
จะต้องอาศัยความสามารถหรือทักษะทางด้านความรู้ ความเข้าใจ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา
เช่นการแปลความหมายได้ คัดแปลงได้ เป็นต้น

4.2.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถแยกส่วนประกอบ
ย่อย ๆ ของส่วนรวมออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจส่วนรวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะแบ่ง
ได้เป็นขั้นย่อย ๆ 3 ขั้นด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 สามารถแยกองค์ประกอบของปัญหาหรือสภาพการณ์ออกเป็นส่วน ๆ
เพื่อทำความเข้าใจกับส่วนประกอบต่าง ๆ ให้ละเอียด

ขั้นที่ 2 สามารถมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัด ระหว่างส่วนประกอบ
เหล่านั้น

ขั้นที่ 3 สามารถมองเห็นหลักของการผสมผสาน ระหว่างส่วนประกอบที่
รวมกันเข้ากับปัญหาหรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างความสามารถในการวิเคราะห์
เช่น คำานวณออกมาได้ ตรวจสอบได้ วิเคราะห์ได้ เป็นต้น

4.2.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถนำเอาส่วนประกอบ
ย่อย ๆ หลายส่วนมารวมกันเข้าเป็นส่วนรวม ซึ่งมีโครงสร้างที่แน่ชัด โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับ
การนำเอาประสบการณ์และใหม่ มาเชื่อมโยงกันแล้วสร้างแบบแผนหรือหลักวิธีปฏิบัติ เช่น
วางแผนได้ ประกอบได้ จัดตั้งได้ ออกแบบได้ บริหารได้ เป็นต้น

4.2.6 การประเมินผล (Evaluation) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าต่อ
ความรู้หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การ
เปรียบเทียบได้ วัดได้ จัดอันดับได้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ระดับของความรู้ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ระดับคือ ความรู้ความจำ
ความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล

4.3 แหล่งที่มาของความรู้

ความรู้ของมนุษย์มีที่มาหลายแหล่ง แต่โดยทั่วไปแหล่งความรู้ที่สำคัญของมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (พัฒนา กิตติอาสา. 2549 : 3)

4.3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งหมดที่มีอยู่ในโลกและนอกโลกมนุษย์ เช่น ดิน หิน แม่น้ำ ภูเขา ทะเล อากาศ แร่ธาตุ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาวต่าง ๆ เป็นต้น

4.3.2 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ หมายถึง สิ่งมีชีวิตทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ทั้งบนบก ในน้ำ ในอากาศ หรือแม้กระทั่งใต้พื้นดิน ตัวอย่างสำคัญของสภาพแวดล้อมทางชีวภาพที่เป็นแหล่งที่มาของความรู้ของมนุษย์ ได้แก่ พืช สัตว์ มนุษย์ ป่าไม้ สิ่งมีชีวิตนานาชนิดในทะเล เป็นต้น สภาพแวดล้อมทางชีวภาพของโลกที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน และแตกต่างหลากหลายมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความหลากหลายทางชีวภาพ” (Biodiversity)

4.3.3 สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม หมายถึง สถาบัน องค์กร กฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมทางวัตถุต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งที่มาของความรู้ของมนุษย์ประเภทนี้มีอยู่ในส่วนรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมเกิดจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมเรียนรู้และสร้างสรรค์วิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมประจำกลุ่มของตน การจัดแบ่งที่มาของความรู้ของมนุษย์ในระดับภาพรวมข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงระบบในจัดแบ่งพรมแดนความรู้สากลของมนุษย์ด้วย กล่าวคือศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้ของมนุษย์แบ่งออกเป็นศาสตร์ที่สำคัญ 3 สาขาได้แก่ วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และมนุษยศาสตร์- สังคมศาสตร์

สรุปได้ว่า แหล่งที่มาของความรู้ของมนุษย์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม

4.4 การวัดความรู้

ภัทรา นิคมานนท์ (2538 : 61-198) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถทางสมองด้านการระลึกถึงของความจำ ซึ่งประกอบด้วยการวัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.4.1 การวัดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญา สามารถจำแนกได้ 6 ระดับดังนี้

- 1) ความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนได้
- 2) ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความ ขยายความได้

3) การนำไปใช้ เป็นการถามให้นำความรู้ที่ได้เรียนมาไปแก้ปัญหที่แปลกใหม่หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน แต่อาจใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยพบเห็นมาก่อน

4) การวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการแยกแยะ หาเหตุผล ค้นหาแง่มุมต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ มี 3 ประเภท คือ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ

5) การสังเคราะห์ เป็นการนำสิ่งต่างๆ ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปมาผสมผสานกัน โดยได้ผนวกความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปแล้วเกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา การสังเคราะห์มี 3 ประเภท คือ การสังเคราะห์ข้อความ สังเคราะห์แผนงาน และสังเคราะห์ความสัมพันธ์

6) การประเมินค่า เป็นการถามให้ตัดสินข้อมูลหรือข้อความใดๆ ว่าถูกหรือผิด เหมาะสม-ไม่เหมาะสม ดี-เลว ฯลฯ อย่างไร โดยมีเกณฑ์ในการตัดสิน ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ ตัดสินใจอาศัยข้อเท็จจริง หรือเกณฑ์ภายในเนื้อเรื่งนั้น และตัดสินโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอกที่ไม่ปรากฏตามเนื้อเรื่งหรือเนื้อหาวิชานั้น แต่ตั้งเกณฑ์ขึ้นมาใหม่โดยใช้เหตุผล สภาพความจริง การยอมรับของสังคม เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่ใช้กันส่วนใหญ่ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีหลายประเภท แบบทดสอบวัดด้านพุทธิพิสัยนั้นอาจวัดเนื้อหา สารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยด้วย

ลักษณะของแบบทดสอบวัดด้านพุทธิพิสัยที่ดี คือ มีความเที่ยงตรง เชื่อมั่นได้ มีความเป็นปรนัย มีความยากง่ายพอเหมาะ มีอำนาจจำแนก มีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรม ใช้คำถามถามลึก ใช้คำถามช่วย และคำถามเฉพาะเจาะจง

สรุปได้ว่า การวัดความรู้ด้านพุทธิพิสัย เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญาจำแนกได้ 6 ระดับ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า

4.4.2 การวัดด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการวัดพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมของบุคคล พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยสามารถได้ 5 ระดับ คือ

- 1) การรับรู้
- 2) การตอบสนอง
- 3) การสร้างคุณค่า

4) การจัดระบบคุณค่า

5) การสร้างลักษณะนิสัย

คุณลักษณะของพฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นนามธรรม วัดได้ยากต้องวัดทางอ้อม โดยการใช้สถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ถูกวัดแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรู้สึกรู้สึกคิด ด้านจิตใจออกมา ผลจากการวัดไม่มีถูก-ผิด มีความคาดเคลื่อนได้ง่าย เพราะผู้ตอบสามารถ ปิดบังและบิดเบือนความจริงได้

หลักการวัดด้านจิตพิสัย คือ วัดให้ครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด วัดหลาย ๆ ครั้งวัดอย่างต่อเนื่อง พยายามให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ถูกวัด และใช้ผลการวัดให้ถูกต้อง

เครื่องมือวัดด้านจิตพิสัยที่นิยมใช้ ได้แก่ มาตรการส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ตและแบบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล แบบสำรวจรายการ แบบวัดเชิงสถานการณ์ และแบบสังเกต

การสร้างเครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย มีขั้นตอนสำคัญ คือ กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการวัด กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ กำหนดวิธีการและเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือวัด และ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.4.3 การวัดด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) เป็นการวัดความสามารถในการทำงานของผู้เรียนว่า สามารถทำกิจกรรมได้ตามจุดมุ่งหมายกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพียงไร โดยทั่วไปมักใช้คำว่า การวัดภาคปฏิบัติแทน เพราะทักษะที่ต้องการวัดจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการเรียนการสอนที่เน้นให้มีการปฏิบัติจริง การวัดภาคปฏิบัติที่พึงประสงค์ เป็นการวัดประสานสัมพันธ์ระหว่าง พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

การวัดทักษะพิสัยสามารถวัดได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม อาจวัดทั้งกระบวนการ และผลงานแยกจากกันหรือรวมกันก็ได้ ลักษณะงานที่ทำให้ทำแตกต่างกัน วิธีการวัดย่อมแตกต่างกัน การวัดผลทางปฏิบัติอาจแยกวัดได้ 3 ระดับ คือ ระดับพฤติกรรม ระดับผลลัพธ์และระดับ ประสิทธิภาพ

หลักการประเมินผลด้านทักษะพิสัย คือ วัดให้ตรงจุดมุ่งหมาย งานที่กำหนดให้ ทำควรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน การมอบหมายงานควรทำให้เหมาะสมกับ ลักษณะของงาน มีความยุติธรรมในการวัดและประเมิน ตรวจสอบให้คะแนนอย่างเป็นปรนัย และเที่ยงตรง มีเกณฑ์การประเมิน คือ ผลผลิตและกระบวนการในการปฏิบัติงาน และวัดหลาย ๆ ครั้งเพื่อให้ได้ผลการวัดเชื่อถือได้

กระบวนการประเมินผลด้านจิตพิสัย มีขั้นตอนดังนี้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ ชัดเจน กำหนดงานให้ผู้เรียนปฏิบัติ กำหนดวิธีดำเนินการ กำหนดสถานการณ์ หรือเงื่อนไข

ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการวัด กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดวิธีการประเมินผล และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดด้านทักษะพิสัยมีหลายประเภท ที่นิยมใช้กันทั่วไปได้แก่ การทดสอบ การสังเกต แบบสำรวจรายการ และมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะและความเหมาะสมในการวัดงานต่างกัน

สรุปได้ว่า การวัดความรู้ต้องการวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย โดยอาศัยการวัดหลาย ๆ วิธี ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าจะวัดอะไร

4.5 การสร้างคำถามในการวัดความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526 : 95-105) ได้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

4.5.1 ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยแบ่งคำถามที่ใช้วัดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) ถามศัพท์และนิยาม เช่น คำถามเกี่ยวกับความหมายของคำ คำศัพท์ คำนิยาม คำจำกัดความต่าง ๆ
- 2) ถามกฎ และความจริง เช่น คำถามเกี่ยวกับสูตร กฎ เรื่องราว ข้อเท็จจริง ใจความ หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

4.5.2 ถามความรู้ในวิธีดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนการปฏิบัติทั้งหลาย โดยแบ่งคำถามที่ใช้ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ถามระเบียบแบบแผน เช่น คำถามเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามระเบียบ ประเพณี หรือวัฒนธรรมของสังคม รวมทั้งแบบแผนการปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ที่คนส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติ
- 2) ถามลำดับขั้นและแนวโน้ม เช่น คำถามเกี่ยวกับขั้นตอนของการปฏิบัติ และแนวโน้มของสิ่งที่จะเป็นไป
- 3) ถามการจัดประเภท เช่น การถามความสามารถในการจำแนกแจกแจง ชนิด การจัดหมวดหมู่หรือประเภทของสิ่งของ เรื่องราว โดยยึดหลักเกณฑ์หรือวิธีการอย่างใดเป็นหลัก
- 4) ถามเกณฑ์ เช่น คำถามเกี่ยวกับความสามารถในการจัดหลักเกณฑ์ต่างๆ หรือข้อกำหนดที่ยึดหลักสำหรับการพิจารณา การวินิจฉัยข้อเท็จจริง การกระทำหรือเรื่องราวต่างๆ ว่าคืออะไร และใช้สำหรับตัดสินสิ่งใด
- 5) ถามวิธีการ เช่น การถามวิธีปฏิบัติหรือกรรมวิธีต่าง ๆ ที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์ หรือเกิดผลตามที่ต้องการ โดยถามถึงวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายจนทำให้ได้ผลที่มีประสิทธิภาพ

4.5.3 ถามความรู้รอบยอด เป็นการถามความสามารถในการจัดทำข้อสรุป หรือ หลักการที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วมเพื่อรวบรวมหรือย่อเนื้อหา โดยจะแบ่งคำถาม ความรู้รอบยอดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) ถามหลักวิชาและการขยายหลักวิชา เช่น การถามสาระสำคัญของเรื่องที่ได้จากการสรุปรายละเอียดต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำหลักหรือเนื้อหาที่สำคัญไปสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับสิ่งอื่น
- 2) ถามทฤษฎีและโครงสร้าง เช่น การถามความสามารถเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ จากรายละเอียดหรือหลักวิชาต่าง ๆ ลงมาสรุปเป็นเนื้อหา สาระสำคัญ และสรุป เป็น กฎเกณฑ์ ทฤษฎี หรือ โครงสร้างที่มีลักษณะร่วมกัน

5. แนวความคิดเกี่ยวกับงบประมาณของท้องถิ่น

5.1 ความหมายของงบประมาณ

พระราชบัญญัติวิธีงบประมาณ พ.ศ. 2502 และแก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้ความหมายของงบประมาณไว้ว่า “ งบประมาณ หมายถึง รายจ่ายเป็นจำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้ใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์ และในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่าย

ไพรัช ตระการศิริพันธ์ (2544 : 3) กล่าวว่า งบประมาณ คือ แผนเบ็ดเสร็จซึ่งแสดงออกมาในรูปตัวเงินแสดง โดยการดำเนินงานทั้งหมดในระยะเวลาหนึ่ง แผนนี้จะรวมถึงการคาดประมาณการให้บริการ กิจกรรม โครงการและค่าใช้จ่าย ตลอดจนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนการดำเนินการให้บรรลุตามแผนเบ็ดเสร็จประกอบด้วยการกระทำ 3 ขั้นตอน

1. การเตรียมงบประมาณ
2. การอนุมัติงบประมาณ
3. การบริหารงบประมาณ

กล่าวโดยสรุป จากความหมายของงบประมาณที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า งบประมาณมีลักษณะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของหน่วยงานที่เป็นเอกสารแสดงถึงความต้องการของรัฐบาล หรือหน่วยงานต่างๆ ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะแผนทางการใช้เงินและโครงการที่จะดำเนินการในปีงบประมาณหนึ่งๆ โดยที่หน่วยงานได้สัญญาต่อสภาประชาชนที่จะใช้เงินภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้

5.2 ขั้นตอนงบประมาณ

อรัญ ธรรมโน (2548 : 55 – 57) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการทำงานงบประมาณแผ่นดิน ในประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนปฏิบัติการแล้วเสร็จครบวงจรสามารถแบ่งออกได้ เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมแผนโดยฝ่ายบริหาร โดยปกติจะมีสำนักงานงบประมาณเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานงบประมาณอาจจะขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละประเทศไป สำนักงานงบประมาณจะทำหน้าที่ 4 ด้านคือ

1) วางกติกาและกำหนดรูปแบบและเวลาให้หน่วยงานต่างๆ เสนอกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการที่จะทำ พร้อมด้วยจำนวนเงินที่คาดว่าจะต้องใช้จ่ายเพื่อการนั้นๆ เป็น ปีๆ มาเพื่อพิจารณาบรรจุในค่าของงบประมาณ

2) ร่วมพิจารณากับกระทรวงการคลัง ธนาคารกลาง และหน่วยงานวางแผน ส่วนรวม เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจ ประเมินการรายได้ (โดยเฉพาะภาษีอากร) ที่คาดว่าจะได้รับ แล้วกำหนด “ วงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี ” เสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติ

3) ปรับยอดตัวเลขประมาณการรายจ่ายที่หน่วยงานต่างๆ ตั้งขึ้น กับวงเงิน “ วงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี ” ที่ได้รับกำหนด แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติ

4) ทำเอกสารเป็นร่างกฎหมายงบประมาณประจำปี เพื่อเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

2. การอนุมัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยหลักการที่ว่า การใช้จ่ายเงินของประชาชน ต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน ซึ่งเริ่มในประเทศสหราชอาณาจักร ตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 1688 การใช้จ่ายตามงบประมาณต้องได้รับการอนุมัติจากฝ่ายนิติบัญญัติในรูปของการ ออกกฎหมายก่อน

ในประเทศที่มีระบบรัฐสภา โดยปกติแล้ว สภาผู้แทนราษฎรสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขในรายละเอียดของงบประมาณได้ตามที่เห็นเหมาะสม (แต่อาจจะมีข้อบัญญัติว่า ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสามารถตัดลดรายจ่ายได้ แต่จะขอเสนอเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงรายการจ่ายไม่ได้) ส่วนวุฒิสภา โดยปกติจะมีอำนาจอนุมัติหรือไม่อนุมัติ แต่ไม่สามารถแก้ไขรายละเอียด

สภาผู้แทนราษฎรมักจะตั้งกรรมาธิการเฉพาะกิจขึ้นมาพิจารณาในรายละเอียด เพราะร่างกฎหมายงบประมาณมีความสลับซับซ้อนสูงมาก แต่ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งปกติมี 3 วาระ คือ

วาระที่ 1 รับหลักการ

วาระที่ 2 พิจารณารายมาตรา

วาระที่ 3 การอนุมัติ

แต่เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติคืออนุมัติและผ่านกลไกที่กำหนดแล้ว ฝ่ายบริหารก็จะใช้กฎหมายงบประมาณไปใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

3. การปฏิบัติตามงบประมาณ เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานผู้ขอตั้งงบประมาณจะได้ใช้งบประมาณเพื่อกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการที่ขออนุมัติไว้ ในขั้นตอนนี้โดยปกติ

1) สำนักงบประมาณจะกำหนดเงินงวดให้ โดยอาจแบ่งออกเป็นงวดละ 3 เดือน สมมติว่า โครงการ ก. ได้รับงบประมาณ 100 ล้านบาท สำนักงบประมาณอาจกำหนดวงเงินให้ใช้งวดละ 25 ล้านบาท การกำหนดเงินประจำงวดอาจจะเพื่อควบคุมให้ดำเนินการเหมาะสมตามความจำเป็น หรือเพื่อประโยชน์ในการ เตรียมเงิน ให้เหมาะสมกับการใช้จ่าย

2) หน่วยงานบัญชีกลางของประเทศ (กรณีของประเทศไทย คือ กรมบัญชีกลาง) ก็จะกำหนดกติกาในการใช้จ่ายพร้อมทั้งเอกสารประกอบที่จำเป็นไว้เป็นมาตรฐานในการเบิกจ่ายเงิน

หน่วยงานผู้ขอตั้งงบประมาณมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับ ตามรายละเอียดในเอกสารงบประมาณและในเวลาปีงบประมาณที่ตั้ง แต่ได้มีข้อผ่อนผันได้บ้างตามความเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงรายการใช้จ่ายและระยะเวลาใช้จ่าย

4. การตรวจสอบ เพื่อให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้อง จำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณทั้งโดยฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

ทางด้านฝ่ายบริหาร หน่วยงานเจ้าของงบประมาณเองก็อาจจะมีหน่วยงานตรวจสอบภายในตรวจสอบดูแลความถูกต้องเหมาะสมของการใช้จ่ายของหน่วยงาน และฝ่ายบริหารก็จะมีหน่วยงานตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่ตรวจด้วย

ทางด้านฝ่ายนิติบัญญัติ สภาผู้แทนราษฎรก็อาจตั้งคณะกรรมการขึ้นมาติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และหน่วยงานตรวจเงินแผ่นดินก็จะทำหน้าที่รายงานผลการตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินเป็นประจำทุกปี

พนม ทินกร ณ อยุธยา (2532 : 288 - 290) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการงบประมาณท้องถิ่น ท้องถิ่นโดยทั่วไปจะมีกระบวนการงบประมาณ (Budget Process) ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ขั้นการจัดเตรียมงบประมาณ การจัดเตรียมงบประมาณนั้นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นแผนกต่างๆ ที่จะต้องรับผิดชอบในการเสนอมายังหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณเพื่อที่จะทำการวิเคราะห์งบประมาณที่แต่ละหน่วยงานหรือแผนกเสนอขึ้นมาในรูปแบบงานโครงการต่างๆ ซึ่งอาจจะเสนอมาในลักษณะของงบประมาณที่เน้นการควบคุม (Control Oriented) การจัดการ (Management Oriented) หรือการวางแผน (Planning Oriented) เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานกลางที่พิจารณางบประมาณก็จะร่วมกันในการศึกษาและวิเคราะห์งบประมาณที่เสนอขึ้นมา และจัดทำร่างของงบประมาณเพื่อเสนอฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณต่อไป

2. ขั้นการอนุมัติงบประมาณ เมื่อฝ่ายบริหารได้จัดเตรียมงบประมาณเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะได้จัดทำเป็นพระราชบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือกฎหมายของการปกครองท้องถิ่น ซึ่งทำเป็นตัวร่างเสนอต่อฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภา เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้พิจารณาอนุมัติงบประมาณต่อไป ซึ่งการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือกฎหมายหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น โดยทั่วไปจะพิจารณารวดเดียว 3 วาระไม่ได้ ซึ่งจะมีลักษณะใกล้เคียงกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณของรัฐบาล

การพิจารณาในวาระที่ 1 เป็นขั้นรับหลักการ เมื่อฝ่ายบริหารได้แสดงถึงความจำเป็นต่างๆ ในการตั้งงบประมาณแล้ว สภาจะได้พิจารณาว่าจะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่เสนอหรือไม่ ถ้าไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ก็เป็นอันตกไป ถ้ารับหลักการแล้วสภาก็จะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญคนหนึ่งทำหน้าที่พิจารณาในขั้นแปรญัตติต่อไป

การพิจารณาในวาระที่ 2 เป็นขั้นพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราหรือจากการที่ผ่านการพิจารณาแปรญัตติมาแล้วในคณะกรรมการ การแปรญัตตินั้นก็คือ การขอแก้ไขลดหรือ ตัดทอนงบประมาณ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราแล้วตามที่คณะกรรมการได้แก้ไขแล้ว ก็นำไปสู่การพิจารณาในวาระที่ 3 ต่อไป

3. ขั้นการบริหารงบประมาณ ในขั้นตอนนี้กล่าวว่าเป็นขั้นตอนที่ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องบริหารการจัดเก็บรายได้ว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด และขณะเดียวกันก็บริหารและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณของแต่ละแผนก ฝ่าย ว่ามีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด ซึ่งการควบคุมการบริหารงบประมาณอาจแบ่งออกได้ตามหน่วยงานควบคุม 3 ประเภท ได้แก่

- 1) การควบคุมโดยฝ่ายบริหาร
- 2) การควบคุมโดยฝ่ายนิติบัญญัติ
- 3) การควบคุมโดยศาล

ระบบงบประมาณ

ระบบงบประมาณจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำจัดแบ่งได้ 4 ประเภท

คือ

1. งบประมาณแบบเน้นการควบคุม หมายถึง งบประมาณแสดงรายการ (Line – Item Budget) งบประมาณแบบเก่า (Conventional Budget) เป็นรูปแบบงบประมาณดั้งเดิมที่สุด เป็นระบบงบประมาณที่เอื้ออำนวยให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมการใช้จ่ายของฝ่ายบริหารได้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน ลักษณะงบประมาณจึงแสดงรายการใช้จ่ายแยกหมวดหมู่อย่างชัดเจน สำหรับทุกหน่วยงานของรัฐ
2. งบประมาณแบบเน้นการจัดการ (Management Orientation Budget) หมายถึง งบประมาณแบบลักษณะงาน (Functional Budget) งบประมาณแบบกิจกรรม (Activity Budget) หรือ งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budget) หรือ งบประมาณแบบแผนงาน (Program Budget) เป็นงบประมาณที่คำนึงถึงแผนและผลการดำเนินงานหรือสิ่งนำออกที่ได้จากการใช้จ่ายของรัฐมากกว่าสิ่งนำเข้าคือค่าใช้จ่าย รูปแบบงบประมาณแสดงลักษณะงานด้านต่าง ๆ ที่ดำเนินการตามแผนซึ่งสามารถวัดผลการดำเนินงานได้ โดยทั่วไปแผนการดำเนินงานจะมีระยะเวลาเพียง 1 ปี
3. งบประมาณแบบเน้นการวางแผน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่องบประมาณแบบวางแผนงาน (Planning Programming Budget System หรือ PPBS) เป็นงบประมาณที่คำนึงถึงการวางแผนระยะยาว เป้าหมาย และผลการดำเนินงานของรัฐไปด้วยพร้อมกันเป็นงบประมาณที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างมีระบบด้วยเทคนิควิเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อหาความคุ้มค่าในการดำเนินการ โดยการเปรียบเทียบผลที่คาดว่าจะได้รับกับค่าใช้จ่ายสำหรับงาน โครงการตามแผน โดยทั่วไปแผนการดำเนินงานจะมีระยะ 5 ปี
4. งบประมาณแบบเน้นการแก้ปัญหาข้อจำกัดทางทรัพยากร หมายถึงวิธี งบประมาณที่เรียกกันว่า “ งบประมาณฐานศูนย์ ” (Zero – Base Budgeting หรือ ZBB) ซึ่งเป็นวิธีการจัดทำงบประมาณที่คิดค่าใช้จ่ายเริ่มต้นจากศูนย์เสมอ ฉะนั้นค่าใช้จ่ายในปีที่ผ่านมานะไม่มีส่วนในการจัดทำงบประมาณเลย ลักษณะสำคัญของการจัดทำงบประมาณแบบนี้ คือจะต้องมีการระบุเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดหน่วยตัดสินใจและจัดทำชุดตัดสินใจ มีการจัดทำลำดับ

การตัดสินใจ ซึ่งเสนอทางเลือกต่างๆ ในการระบุเป้าหมาย ในการจัดทำชุดตัดสินใจจะมีการวิเคราะห์ผลประโยชน์ ค่าใช้จ่ายเพื่อประเมินความคุ้มค่าของโครงการด้วย (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. 2544 : 592)

พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับงบประมาณ ดังนี้

มาตรา 87 งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้จัดทำเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและจะเสนอได้ก็แต่โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างปีงบประมาณใดรายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณไม่พอใช้จ่ายประจำปีนั้นหรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ ให้จัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้ว ให้เสนอนายอำเภออนุมัติ และให้นายอำเภอพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติดังกล่าว

ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติต้องแจ้งเหตุผลและส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัตินั้นใหม่ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วนายอำเภอไม่พิจารณาให้แล้วเสร็จ ให้ถือว่านายอำเภออนุมัติร่างข้อบัญญัติดังกล่าว

ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณนั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยันเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาภายในสิบห้าวัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัตินั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัตินั้นให้ร่างข้อบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วยังพิจารณาไม่เสร็จ ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณนั้น

ในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัตินั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาไม่แล้วเสร็จให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอและให้ดำเนินการตามวรรคสามต่อไป

ถ้าข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในปีงบประมาณที่แล้วไปพลางก่อน

ในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการไม่ได้แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่าย ซึ่งมีได้เป็นรายจ่ายที่เป็นเงินสงฆ์เงินกู้ หรือเงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย และในการพิจารณาของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

มาตรา 87/1 ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้นายอำเภอแต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน เพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งแก้ไข ปรับปรุง หรือยืนยันสาระสำคัญที่บัญญัติไว้ในร่างข้อบัญญัตินั้น ทั้งนี้ให้ยึดถือหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประโยชน์ของท้องถิ่นและประชาชนเป็นสำคัญ

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอจำนวนสามคนและบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอจำนวนสามคน โดยให้ตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติไม่รับหลักการ และให้กรรมการทั้งหกคนร่วมกันปรึกษาและเสนอบุคคลซึ่งมิได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการดังกล่าวภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่กรรมการครบจำนวนหกคน

ในกรณีที่ไม่สามารถเสนอบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นกรรมการหรือประธานกรรมการได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง หรือคณะกรรมการหรือประธานกรรมการไม่ปฏิบัติหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้นายอำเภอตั้งบุคคลซึ่งมิได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่กรรมการหรือประธานกรรมการดังกล่าวให้ครบตามจำนวน

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งพิจารณาร่างข้อบัญญัติให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้แต่งตั้งประธานกรรมการในคราวแรก แล้วรายงานนายอำเภอในกรณีที่ คณะกรรมการไม่สามารถพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ประธานกรรมการ รวบรวมผลการพิจารณาแล้ววินิจฉัยชี้ขาด โดยเร็วแล้วรายงานต่อนายอำเภอ

ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการหรือประธาน กรรมการในวรรคสี่ให้นายกองการบริหารส่วนตำบลโดยเร็ว แล้วให้นายกองการบริหาร ส่วนตำบลเสนอร่างข้อบัญญัติดังกล่าวต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 87 ภายใน เจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากนายอำเภอ หากนายกองการบริหารส่วนตำบล ไม่เสนอร่างข้อบัญญัตินั้นต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเวลาที่กำหนด ให้นายอำเภอ รายงานผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งให้นายกองการบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 87/2 ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายตามมาตรา 87/1 วรรคห้า ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติ จากนายกองการบริหารส่วนตำบล หากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ภายในกำหนด หรือมีมติไม่เห็นชอบในตราข้อบัญญัตินั้น ให้ร่างข้อบัญญัตินั้นตกไปและให้ใช้ ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณที่แล้วไปพลางก่อน ในกรณีเช่นนี้ให้นายอำเภอ เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 (กระทรวงมหาดไทย. 2541 : 5-21) มีรายละเอียดดังนี้
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณ เพื่อ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางปฏิบัติและเพื่อให้การบริหารงานด้านงบประมาณ สิ้นสุดที่จังหวัด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 67 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 32 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 มาตรา 6 และมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 มาตรา 5 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทย จึงได้ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิก

(1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

(2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเทศบาล
พ.ศ.2528

(3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของสุขาภิบาล
พ.ศ.2531

(4) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณของเมืองพัทยา
พ.ศ.2531

(5) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล พ.ศ. 2538

ข้อ 4 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจตีความ
วินิจฉัยปัญหา ยกเว้นการปฏิบัติกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตาม
ระเบียบนี้

ปลัดกระทรวงมหาดไทย อาจมอบอำนาจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคแรก ให้
ผู้ว่าราชการจังหวัดได้

ก. ข้อความทั่วไป

ข้อ 5 ในระเบียบนี้

“งบประมาณ” หมายความว่า แผนงาน หรืองานสำหรับประมาณการด้านรายรับ
และรายจ่าย แสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน การตั้งงบประมาณ คือ การแสดงแผนดำเนินงาน
ออกเป็นตัวเลขจำนวนเงิน

“แผนงาน” หมายความว่า การกิจแต่ละด้านที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี
หน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

“งาน” หมายความว่า กิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ในแต่ละแผน

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล
สุขาภิบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภากลางการบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล
คณะกรรมการสุขภาพ สภาเมืองพัทยา และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

“งบประมาณรายจ่าย” หมายความว่า งบประมาณที่สภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ
และผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออนุมัติ ตามที่
กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบทั้งนี้รวมทั้งงบประมาณ
รายจ่ายเพิ่มเติมและการ โอน แก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณด้วย

“เงินนอกงบประมาณ” หมายความว่า เงินที่ปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนอกจากเงินที่ปรากฏตามงบประมาณรายจ่าย

“ปีงบประมาณ” หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปีหนึ่งถึงวันที่
30 กันยายน ของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

“หนี้” หมายความว่า ข้อผูกพันที่ต้องจ่าย หรืออาจจะต้องจ่ายเป็นเงิน สิ่งของ
หรือ บริการ ไม่ว่าจะ เป็นข้อผูกพันอันเกิดจากการกู้ยืม การค้าประกัน การซื้อ หรือการจ้าง
โดยใช้เครดิตหรือจากการอื่นใด

“หน่วยงาน” หมายความว่า สำนัก กอง ส่วน ฝ่าย ตามโครงสร้างขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

“คณะผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
คณะเทศมนตรี ประธานกรรมการสุขภาพ ปลัดเมืองพัทยา และคณะกรรมการบริหารองค์การ
บริหารส่วนตำบล

“เจ้าหน้าที่งบประมาณ” หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ปลัดเทศบาล ปลัดสุขภาพ หัวหน้าสำนักปลัดเมืองพัทยา และปลัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบล

ข้อ 6 บรรดารูปแบบและเอกสารใดๆ ตลอดจนระบบและวิธีการงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็น ตามที่กรมการปกครองกำหนด

ข้อ 7 ในกรณีที่งบประมาณรายจ่ายประจำปีออกใช้ไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณที่ล่วงแล้วไปพลางก่อน

การเบิกจ่ายเงินโดยอาศัยงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ล่วงมาแล้วนั้น ให้นำเงิน
งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและที่ได้มีการ โอนเพิ่มหรือโอนรวมเข้าไปด้วย โดยให้ถือเป็น
ยอดเงินสูงสุดจะพึงถือจ่ายได้ และให้กระทำได้เฉพาะรายจ่ายในหมวดเงินเดือนและค่าจ้าง
ประจำ หมวดค่าจ้างชั่วคราวหมวดค่าตอบแทน ใช้สอยวัสดุ และหมวดสาธารณูปโภค

หมวดที่ 1 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่งบประมาณ

ข้อ 8 ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณมีอำนาจหน้าที่จัดทำงบประมาณกับปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานงบประมาณ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) เรียกให้หน่วยงานต่างๆ เสนอประมาณการรายรับ และรายจ่ายตามแบบและหลักเกณฑ์พร้อมด้วยรายละเอียดที่กำหนดตามระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย

(2) วิเคราะห์งบประมาณและการจ่ายเงินของหน่วยงานต่างๆ

(3) สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล เจ้าหน้าที่จัดทำเอกสารงบประมาณ และรวบรวมเป็นร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี

หมวดที่ 2 ลักษณะของงบประมาณ

ข้อ 9 เงินรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้จัดทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี และให้มีประมาณการรายรับประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีด้วย

ข้อ 10 งบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจำแนกเป็นงบประมาณรายจ่ายทั่วไป และงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการ

ข้อ 11 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจัดทำงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

ข้อ 12 งบประมาณรายจ่ายทั่วไป และงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการ อาจตั้งจ่ายเงินช่วยเหลือระหว่างกันได้

ข้อ 13 งบประมาณรายจ่ายทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยรายจ่ายงบกลางและรายจ่ายตามแผนงาน

ข้อ 14 รายจ่ายตามแผนงาน จำแนกเป็นสองลักษณะ คือ

1. รายจ่ายประจำ ประกอบด้วย

- (ก) หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ
- (ข) หมวดค่าจ้างชั่วคราว
- (ค) หมวดค่าตอบแทน วัสดุและวัสดุ
- (ง) หมวดค่าสาธารณูปโภค
- (จ) หมวดเงินอุดหนุน
- (ฉ) หมวดรายจ่ายอื่น

2. รายจ่ายเพื่อการลงทุน ประกอบด้วย หมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รายละเอียดประเภทรายจ่ายงบกลาง หมวดรายจ่ายต่าง ๆ และเงินนอกงบประมาณให้เป็นไปตามกรมการปกครองกำหนด

ข้อ 15 งบประมาณรายจ่ายซึ่งตั้งจ่ายจากเงินอุดหนุนทั่วไป หรือเงินประเภทอื่น ที่ต้องนำมาตั้งงบประมาณรายจ่ายให้จำแนกลักษณะรายจ่ายตามข้อ 14 และให้ระบุของเงิน ในคำชี้แจงประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่ายด้วย

ข้อ 16 การตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้กระทำตามที่มีกฎหมาย ระเบียบคำสั่ง หรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อ 17 ประมาณการรายรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยรายได้ ซึ่งจำแนกเป็น

- (1) หมวดภาษีอากร
- (2) หมวดรายจ่ายค่าธรรมเนียม
- (3) หมวดรายได้จากทรัพย์สิน
- (4) หมวดรายได้จากสาธารณูปโภค และการพาณิชย์
- (5) หมวดเงินอุดหนุน
- (6) หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด

รายละเอียดประเภทรายได้ ให้เป็นไปตามที่กรมการปกครองกำหนด

ข้อ 18 รายละเอียดประเภทรายได้ และรายจ่ายตามงบประมาณรายจ่ายเฉพาะการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กรมการปกครองกำหนด

ข้อ 19 งบประมาณรายจ่ายจะกำหนดให้มีเงินสำรอง เพื่อกรณีจำเป็นได้ตามความเหมาะสม สำหรับการอนุมัติให้ใช้เงินสำรองจ่าย ให้เป็นไปตามอำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 20 งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้ตราเป็นงบประมาณรายจ่ายเช่นเดียวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ข้อ 21 การตรางบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม จะกระทำได้ก็ต่อเมื่องบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้อนุมัติแล้วไม่พอแก่การใช้จ่าย หรือมีความจำเป็นต้องตราประมาณขึ้นใหม่ ทั้งนี้ต้องแสดงให้เห็นปรากฏในงบประมาณรายจ่ายดังกล่าวด้วยว่า จะจ่ายจากเงินรายได้ที่มีได้ตั้งรับไว้ในประมาณการรายจ่าย หรือจากเงินรายได้ที่เกินยอดของงบประมาณรายจ่ายประจำปี

หมวดที่ 3 วิธีการจัดทำงบประมาณ

ข้อ 22 ให้หัวหน้าหน่วยงานจัดทำประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่าย และให้หัวหน้าหน่วยงานคลังรวบรวมรายงานการเงินและสถิติต่างๆ ของทุกหน่วยงานเพื่อใช้ประกอบคำนวณของตั้งงบประมาณเสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ

ข้อ 23 ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณทำการพิจารณาตรวจสอบ วิเคราะห์และแก้ไขงบประมาณในขั้นต้น แล้วเสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่น

เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นได้พิจารณาอนุมัติให้ตั้งงบประมาณยอดใดเป็นงบประมาณประจำปีแล้ว ให้เจ้าหน้าที่งบประมากรวบรวมและจัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อผู้บริหารอีกครั้งหนึ่ง เพื่อคณะผู้บริหารนำเสนอต่อสภาท้องถิ่น ภายใน 15 สิงหาคม

ข้อ 24 ในกรณีผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถที่จะนำร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อสภาท้องถิ่น ได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้เสนอขออนุมัติต่อสภาท้องถิ่น แล้วรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้รายงานนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

ข้อ 25 การพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายของสภาท้องถิ่น และการพิจารณาอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายของผู้มีอำนาจอนุมัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

หมวดที่ 4 การโอนและแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

ข้อ 26 การโอนเงินงบประมาณรายจ่ายต่างๆ ให้เป็นอำนาจอนุมัติของคณะผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 27 การโอนงบประมาณรายจ่ายในหมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่ทำให้ลักษณะปริมาณคุณภาพเปลี่ยนหรือโอนไปตั้งรายการใหม่ ให้เป็นอำนาจอนุมัติสภาท้องถิ่น

ข้อ 28 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณการรายรับหรือประมาณการรายจ่าย ให้เป็นอำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่น

ข้อ 29 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายในหมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่ทำให้ลักษณะ ปริมาณ คุณภาพเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ก่อสร้าง ให้เป็นอำนาจอนุมัติของสภาท้องถิ่น

ข้อ 30 การโอนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายเงินประเภทอื่น ต้องนำมาตั้งงบประมาณรายจ่ายตามข้อ 15 ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณมีอำนาจอนุมัติโอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายได้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้ว

ข้อ 31 การโอน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายการที่ได้เบิกตัดปี หรือขยายเวลาให้เบิกตัดปีไว้ จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจให้เบิกตัดปีได้หรือ ขยายเวลาเบิกตัดปี

ข้อ 32 ภายใต้ข้อบังคับข้อ 39 การโอนเงินงบประมาณรายจ่าย หรือการแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณรายรับและงบประมาณการรายจ่าย เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ แล้ว ให้ประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ แล้วแจ้งการประกาศให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ทราบภายในสิบห้าวัน สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้แจ้งแก่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

หมวดที่ 5 การควบคุมงบประมาณ

ข้อ 33 ให้คณะผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่งบประมาณรับผิดชอบร่วมกันใน การควบคุมงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย โดยมีหัวหน้าหน่วยงานคลัง เป็นผู้ช่วยเหลือ และให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

- (1) ควบคุมการรับและการเบิกจ่าย
- (2) ควบคุมบัญชี รายงาน และเอกสารอื่นเกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน และหนี้
- (3) ตรวจสอบเอกสารการรับจ่ายเงิน การขอเบิกเงิน และการก่องหนผู้กผัน

ข้อ 34 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ่ายเงินหรือก่องหนผู้กผันได้ตามข้อความที่ กำหนดไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ทั้งนี้ต้องมีกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้จ่ายและมีเงินรายได้ เพียงพอที่จะเบิกจ่ายได้

ข้อ 35 บรรดาเงินที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับ ไม่ว่าจะได้รับตามกฎหมาย ระเบียบบังคับหรือได้รับชำระตามอำนาจหน้าที่ หรือสัญญา หรือได้รับจากการใช้ หรือใช้ ทรัพย์สิน หรือเก็บดอกผลจากทรัพย์สินทางราชการ หรือองค์กรเอง ให้นำส่งเป็นรายได้ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องแล้วจะมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทยกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ 36 บรรดาเงินที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับจากผู้อุทิศให้โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใช้จ่ายในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ให้จ่ายเงินหรือก่องหนผู้กผันภายในวงเงินที่ได้รับ และไม่ต้องเป็นรายได้ขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น เว้นแต่มีเหตุจากการใช้จ่ายนั้นและผู้อุทิศให้ไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำส่ง เป็นรายได้

การใช้จ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเงินกู้เงินจ่ายขาดจากเงินสะสม หรือเงินอุดหนุนจากกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใด ที่มีลักษณะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามที่ระบุไว้เป็นเฉพาะ โดยไม่มีเงื่อนไข ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาดำเนินการตามที่ระบุไว้ โดยไม่ต้องตราเป็นงบประมาณรายจ่ายตามระเบียบนี้ สำหรับแบบและวิธีจ่ายเงิน หรือก่อกำหนดผู้ผูกพันให้เป็นไปตามที่กรมการปกครองกำหนด

เงินรายรับที่เป็นสถานพยาบาลสถานศึกษา หรือสถานอื่นใดที่อำนวยความสะดวกเป็นสาธารณะประโยชน์หรือประชาสงเคราะห์ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเงินไปใช้จ่ายได้ แต่เฉพาะตามระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องของกำหนดไว้เท่านั้น

ข้อ 37 เมื่อสิ้นปีงบประมาณ หากงบประมาณรายจ่ายเหลืออยู่ และได้มีการเบิกตัดปีหรือขยายเวลาเบิกตัดปีไว้แล้ว ในกรณีนี้ให้เบิกจ่ายได้โดยอาศัยงบประมาณฉบับเดิมต่อไปได้อีกภายในระยะเวลาที่ขอเบิกตัดปีหรือขอขยายเบิกตัดปี

ข้อ 38 การก่อกำหนดผู้ผูกพันงบประมาณรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณ จะกระทำได้นั้นก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น และมีรายได้ตามงบประมาณแล้วจึงจะจ่ายได้

หมวดที่ 6 การรายงาน

ข้อ 39 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดส่งสำเนางบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ได้รับอนุมัติให้ประกาศใช้แล้วไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ส่งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเพื่อทราบ ภายในระยะเวลาไม่เกินสิบห้าวัน นับแต่วันสิ้นสุดการประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ข้อ 40 เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นประกาศรายงานการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณที่สิ้นสุดแล้วนั้นทั้งงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณไว้โดยเปิดเผย ณ สำนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนทราบภายในกำหนดสามสิบวันตามแบบที่กรมการปกครองกำหนด แล้วส่งสำเนารายงานรับ-จ่าย ดังกล่าวไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบและเก็บข้อมูลระดับจังหวัด ภายในสิบห้าวันหลังจากนั้น แล้วให้รายงานกรมการปกครอง .

ข้อ 41 วิธีการงบประมาณที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ และยังไม่แล้วเสร็จ ในวันที่ใช้ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปตามระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ที่ใช้บังคับอยู่เดิมจนกว่าจะแล้วเสร็จ

ข้อ 42 บรรดารูปแบบและเอกสารต่างๆ ตลอดจนระบบและวิธีงบประมาณของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้แบบเดิมไปพลางก่อน จนกว่ากรมการปกครองจะกำหนด
ให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2541

ชำนี ศักดิ์เศรษฐ์

(นายชำนี ศักดิ์เศรษฐ์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการรักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

บทเฉพาะกาล

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

โดยเป็นการสมควรแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 69 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
มาตรา 5 มาตรา 36 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงได้ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในข้อ 5 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

งบประมาณ หมายความว่า แผนงาน หรืองานสำหรับประมาณการด้านรายรับและ
รายจ่าย แสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน การตั้งงบประมาณ คือ การแสดงแผนดำเนินงานออกเป็น
ตัวเลขจำนวนเงิน

แผนงาน หมายความว่า การกิจแต่ละด้านที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

งาน หมายความว่า กิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ในแต่ละแผน
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล
และองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาท้องถิ่น หมายความว่า สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สภาเทศบาล
และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

งบประมาณรายจ่าย หมายความว่า งบประมาณที่สภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบและ
ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออนุมัติ ตามที่
กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ทั้งนี้รวมทั้งงบประมาณ
รายจ่ายเพิ่มเติมและการโอนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณด้วย

เงินนอกงบประมาณ หมายความว่า เงินที่ปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากเงินที่ปรากฏตามงบประมาณรายจ่าย

ปีงบประมาณ หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปีหนึ่งถึงวันที่ 30
กันยายน ของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

หนี้ หมายความว่า ข้อผูกพันที่ต้องจ่าย หรืออาจจะต้องจ่ายเป็นเงิน สิ่งของ หรือ
บริการ ไม่ว่าจะ เป็นข้อผูกพันอันเกิดจากการกู้ยืม การค้าประกัน การซื้อ หรือการจ้างโดยใช้
เครดิตหรือจากการอื่นใด

หน่วยงาน หมายความว่า สำนัก กอง ส่วน ฝ่าย ตามโครงสร้างขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

คณะผู้บริหารท้องถิ่น หมายความว่า นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะเทศมนตรี
นายกเทศมนตรี และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เจ้าหน้าที่งบประมาณ หมายความว่า ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดเทศบาล
และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในข้อ 22 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 22 ให้ใช้แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางในการจัดทำ
งบประมาณ ให้หัวหน้าหน่วยงานจัดทำประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่ายและให้
หัวหน้าหน่วยงานคลังรวบรวมรายงานการเงินและสถิติต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานเพื่อใช้ประกอบ
การคำนวณขอตั้งงบประมาณเสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ”

ข้อ 5 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของข้อ 24 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

“ สำหรับเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรี หากนายกเทศมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า จะไม่สามารถนำร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีถัดไปเสนอต่อสภาเทศบาลได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นต่อประธานสภาเทศบาลก่อนวันที่ 15 สิงหาคม ของปีปัจจุบัน”

ประกาศ ณ วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2543

ชานี ศักดิ์เศรษฐ์

(นายชานี ศักดิ์เศรษฐ์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการรักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

โดยเป็นการสมควรแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 69 และมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 5 มาตรา 36 และมาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงได้ออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 ”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในข้อ 36 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ ข้อ 38 ภายใต้ข้อบังคับข้อ 9 ข้อ 17 ข้อ 21 และข้อ 34 การก่องหนี่ผู้กพัน งบประมาณรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณ ให้กระทำได้โดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และจัดทำเป็นงบประมาณรายจ่ายตามขั้นตอนของกฎหมาย

การก่อกำหนดผู้ผูกพันงบประมาณรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณสำหรับโครงการใดโครงการหนึ่ง จะกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นที่ไม่อาจแยกงบประมาณตั้งจ่ายและดำเนินการในแต่ละปีงบประมาณได้ ซึ่งเป็นโครงการประเภทที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่ไม่อาจแยกจัดซื้อจัดจ้างได้เป็นส่วน ๆ และมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะดำเนินการในปีงบประมาณเดียว ให้ก่อกำหนดผู้ผูกพันได้ไม่เกินปีงบประมาณถัดไป และงบประมาณที่ก่อกำหนดผู้ผูกพัน จะต้องไม่เกินร้อยละห้าสิบของงบประมาณรายจ่ายของการลงทุน ของปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยจะต้องระบุในงบประมาณรายจ่ายในปีปัจจุบัน และในปีงบประมาณถัดไปให้ชัดเจน”

ประกาศ ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543

ชานี ศักดิ์เศรษฐ์

(นายชานี ศักดิ์เศรษฐ์)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หลักการจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำงบประมาณแบบแผนงาน (Program Budgeting) และมีนโยบายงบประมาณแบบสมดุล (Balance Budget) คือรายได้และรายจ่ายมีจำนวนเท่ากัน การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยกำหนดประมาณการรายรับมาจัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่าย ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2541

หลักในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

1. หลักในการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ

งบประมาณรายจ่าย หมายความว่า จำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้จ่ายหรือก่อกำหนดผู้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์ และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย แบ่งได้ 2 ประเภท คือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์กับกรมการปกครอง. 2541 : 129- 136)

1.1 งบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายเอาไว้ตลอดทั้งปีตามประมาณการรายรับ คือ การคาดการณ์ว่าในปีที่จะใช้งบประมาณนั้นจะมีรายได้เข้ามาเท่าไร และการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะจัดทำฉบับเดียวในปีงบประมาณนั้นซึ่ง

ปีงบประมาณ หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ของปีหนึ่งถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปนั้นเป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

1.2 งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากที่ได้กำหนดไว้แล้วในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม จะต้องทำเป็นข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เรียกว่า ข้อบัญญัติรายจ่ายเพิ่มเติม ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายฉบับในปีงบประมาณ แต่จะทำได้หลังจากข้อบัญญัติงบประมาณประจำปีได้อนุมัติใช้แล้ว และเข้าเงื่อนไขตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ข้อ 21 ซึ่งกล่าวในรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

การทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

1. ในเรื่องของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น ถนน ทางน้ำ น้ำกิน น้ำใช้ แสงสว่าง ไฟฟ้า เป็นต้น
2. การส่งเสริมอาชีพ
3. การพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน คนชรา และผู้พิการ
4. การป้องกันโรคระบาด
5. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
6. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
7. คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะประโยชน์
8. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่ทางราชการมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ดังนั้น การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายจะต้องคำนึงถึงแผนพัฒนาตำบลเป็นสิ่งสำคัญ และนอกจากนั้น ยังเป็นวิธีการที่ทำให้การตั้งงบประมาณรายจ่ายโดยเฉพาะงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาซึ่งเป็นงบประมาณจำนวนมากและเป็นความต้องการของทุกหมู่บ้านเพื่อลดการขัดแย้งในการพิจารณาการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายระหว่างสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยกันเอง ดังนั้นจึงถือว่า “แผน เป็นหัวใจของการจัดทำงบประมาณ”

จากอำนาจหน้าที่ข้างต้นนี้ ไม่ได้ถือว่าเป็นการตัดอำนาจของหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนใน ตำบลแต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณา ดำเนินการนั้นด้วย (มาตรา 69) ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการได้ด้วยรายได้ของตนเองแล้ว ยังต้องคำนึงถึงงบประมาณหรือการดำเนินงานของ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐ และเอกชน

สิ่งที่ทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจัดทำงบประมาณได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพสูงสุดอันจะนำมาแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่น ได้้องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำงบประมาณให้เป็นไปตามแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลและสอดคล้องกับแผนอำเภอ จังหวัด ตลอดจนนโยบายของรัฐ จากอำนาจหน้าที่ ที่มีอยู่มากมายดังกล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องหาข้อมูลและสภาพปัญหาของ ท้องถิ่นและจัดลำดับความเร่งด่วน และดำเนินงานตามงบประมาณของตนในโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งไม่สามารถใช้งบประมาณของตนเองได้ ควรจะประสานแผนทั้งในระดับองค์การบริหาร ส่วนตำบลด้วยกัน ท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อกันทำกิจกรรมร่วมกันหรือขอสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ หรือขอความร่วมมือภาคเอกชนและหากโครงการหรือกิจกรรมนั้นเป็นปัญหาของท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น จึงจะสามารถ แก้ปัญหาในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อย่างถาวร

2. การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำงบประมาณคือ ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่งบประมาณมีอำนาจหน้าที่จัดทำงบประมาณกับปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบและให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณ โดยหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ จัดทำประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่าย และให้หัวหน้าหน่วยงานคลังรวบรวมรายงาน การเงินและสถิติต่าง ๆ ของหน่วยงานทุกหน่วยงานเพื่อใช้ประกอบการคำนวณขอตั้งงบประมาณ เสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ แล้วให้เจ้าหน้าที่งบประมาณพิจารณาตรวจสอบ วิเคราะห์ และ แก้ไขงบประมาณขั้นต้น แล้วให้เสนอต่อคณะกรรมการบริหาร และเมื่อคณะกรรมการบริหาร ได้พิจารณาอนุมัติให้ตั้งเงินงบประมาณยอดใดเป็นงบประมาณประจำปีแล้วให้เจ้าหน้าที่งบประมาณ รวบรวมจัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายเสนอต่อคณะกรรมการอีกครั้ง เพื่อคณะกรรมการบริหาร

ได้นำเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ภายใน 15 สิงหาคม ซึ่งในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะจ่ายเป็นรายจ่ายที่กำหนดไว้ตลอดปีงบประมาณ ประกอบด้วยส่วนใหญ่ ๆ 2 ส่วน คือ

2.1 รายจ่ายประจำ ส่วนใหญ่จะเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นแน่นอน เช่น เงินเดือนพนักงานส่วนตำบล ค่าจ้างลูกจ้าง ค่าเบี้ยประชุม ค่าตอบแทน ตำแหน่งต่าง ๆ ของสมาชิกประชาชน ค่าวัสดุ เครื่องเขียน กระดาษ ค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น ในการคำนวณค่าใช้จ่ายประจำควรนำข้อมูลจากค่าใช้จ่ายในปีที่ผ่านมาทบทวน และตรวจสอบว่ามีวัสดุ อุปกรณ์ หรือพัสดุใดเหลืออยู่เท่าใด และต้องจัดซื้อเพิ่มเติมเท่าไร ผู้ที่รับผิดชอบด้านงบประมาณจะต้องเสนอแนวทางและหลักหรือวิธีการประหยัดงบประมาณในส่วนนี้ให้แก่คณะกรรมการบริหารทราบ ในโอกาสที่จะต้องเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีด้วย ทั้งนี้ควรที่จะกำหนดโดยยึดหลักของการประหยัดและสมประโยชน์

2.2 รายจ่ายเพื่อการลงทุน เป็นรายจ่ายที่ประกอบด้วยค่าใช้จ่าย 2 ประเภท คือ

2.2.1 ค่าครุภัณฑ์ คือ รายจ่ายเพื่อซื้อ แลกเปลี่ยน จ้างทำ หรือจัดทำเอง ซึ่งสิ่งของที่ตามปกติมีอายุการใช้งานยืนนาน หรือมีลักษณะคงทนถาวร แต่ไม่รวมถึงที่ดินและสิ่งก่อสร้าง หรือสิ่งของที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้าง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้เก็บเอกสาร เครื่องดับเพลิง เครื่องพิมพ์ดีด เป็นต้น

2.2.2 ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง คือ รายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งติดอยู่กับที่ดินและสิ่งก่อสร้าง และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการก่อสร้างคัดแปลงต่อเติม ปรับปรุงหรือเสริมสร้างที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างซึ่งมิใช่เป็นการซ่อมแซมตามปกติ ให้เบิกจ่ายค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เช่น ค่าก่อสร้างสะพาน ค่าคัดแปลงต่อเติม ปรับปรุงซึ่งมิใช่เป็นการซ่อมแซมบำรุงรักษาเสริมสร้างที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างตามปกติ ติดตั้งระบบไฟฟ้าและอุปกรณ์ เป็นต้น

ในส่วนรายจ่ายเพื่อการลงทุนจะเป็นค่าใช้จ่ายที่มักจะเป็นผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีผลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นผู้รับผิดชอบด้านงบประมาณจะต้องเสนอโครงการที่อยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ได้รับการปรับปรุงแล้วให้ฝ่ายบริหารเพื่อบรรจุเป็นค่าใช้จ่ายในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และเมื่อทราบแนวทางหรือนโยบายของฝ่ายบริหารแล้ว จะต้องให้ช่างโยธาพิจารณาค่าใช้จ่ายที่ควรจ่ายจริงตามหลักและวิธีการทางด้านช่าง ในส่วนของครุภัณฑ์จะต้องสำรวจราคาจากมาตรฐานครุภัณฑ์หรือราคากลางของหน่วยราชการในจังหวัด ตลอดจนราคาในท้องถิ่นนั้น ๆ เมื่อรวบรวมข้อมูลรายจ่ายประจำและรายจ่ายเพื่อการพัฒนาได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะต้องหาข้อมูลด้านรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในปีงบประมาณนั้น ๆ ซึ่งมีรายได้จากหลายทางสรุปได้ดังนี้

1. รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดดำเนินการจัดเก็บเอง เช่น ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีโรงเรือน ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์

2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บและจัดสรรให้ตามกฎหมาย เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสุราและภาษีสรรพสามิต ภาษีนิติกรรมที่ดิน ภาษีการปิโตรเลียม ภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นต้น

3. รายได้ที่เกิดจากกิจการพาณิชย์ สาธารณูปโภค เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือเงินที่มีผู้อุทิศให้ เป็นต้น

เมื่อทราบที่มาของรายได้แล้วก็จะต้องดำเนินการประมาณการรายรับขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าในแต่ละปีจะมีรายได้เข้ามาเท่าไร โดยให้ใช้ตัวเลขข้อมูลจากปีที่ผ่านมาประกอบในการประมาณการ นอกจากข้อมูลตัวเลขปีที่ผ่านมาแล้วจะต้องประเมินสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นด้วย เช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนไหวในเรื่องของการค้าขายสถานประกอบการ อาคารร้านค้า ว่ามีเพิ่มหรือลดลงมามากน้อยเพียงใดโดยเฉพาะภาษีที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการจัดเก็บเอง เช่น ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน ในขั้นตอนนี้เจ้าหน้าที่งบประมาณจะต้องเป็นผู้รวบรวม เมื่อได้ประมาณการรายรับ และรายจ่ายแล้วให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้จัดทำรายละเอียดต่างๆ ลงในแบบข้อบัญญัติงบประมาณ ที่แนบท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณ โดยเริ่มใส่รายละเอียดในแบบประมาณการรายรับ ซึ่งจะเป็นข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างปีงบประมาณที่ผ่านมากับงบประมาณในปีปัจจุบัน (ปีที่ขอตั้งงบประมาณ) พร้อมคำชี้แจงประกอบงบประมาณรายรับ เช่น ที่มาของรายได้เพิ่มหรือลด

2. ใส่รายละเอียดในหมวดรายจ่ายต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมข้อมูลไว้แล้วให้ตรงตามหมวดงบประมาณรายจ่าย (ดูรายละเอียดแนบท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณฯ) พร้อมคำชี้แจงประกอบงบประมาณ เช่น จ่ายเป็นค่าอะไร จำนวนเท่าไร ปริมาณ

เนื่องจาก ราคาต่อหน่วยละเท่าไร สถานที่ดำเนินการที่ไหน พร้อมเหตุผลโดยสรุปในกรณีที่มีรายละเอียดของโครงการมาก ให้แนบท้ายข้อบังคับงบประมาณฉบับนั้น

3. เมื่อได้รายละเอียดในประมาณการรายรับ และรายจ่ายแล้วให้สรุปยอดงบประมาณ และจัดทำคำแถลงงบประมาณตามแนบท้ายระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีงบประมาณฯ

4. การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะต้องดำเนินการให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ภายในวันที่ 15 สิงหาคม หากเสนอไม่ทันให้ขออนุมัติต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วรายงานให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบ

5. เมื่อเสนอสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี สภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้น หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ความเห็นชอบ

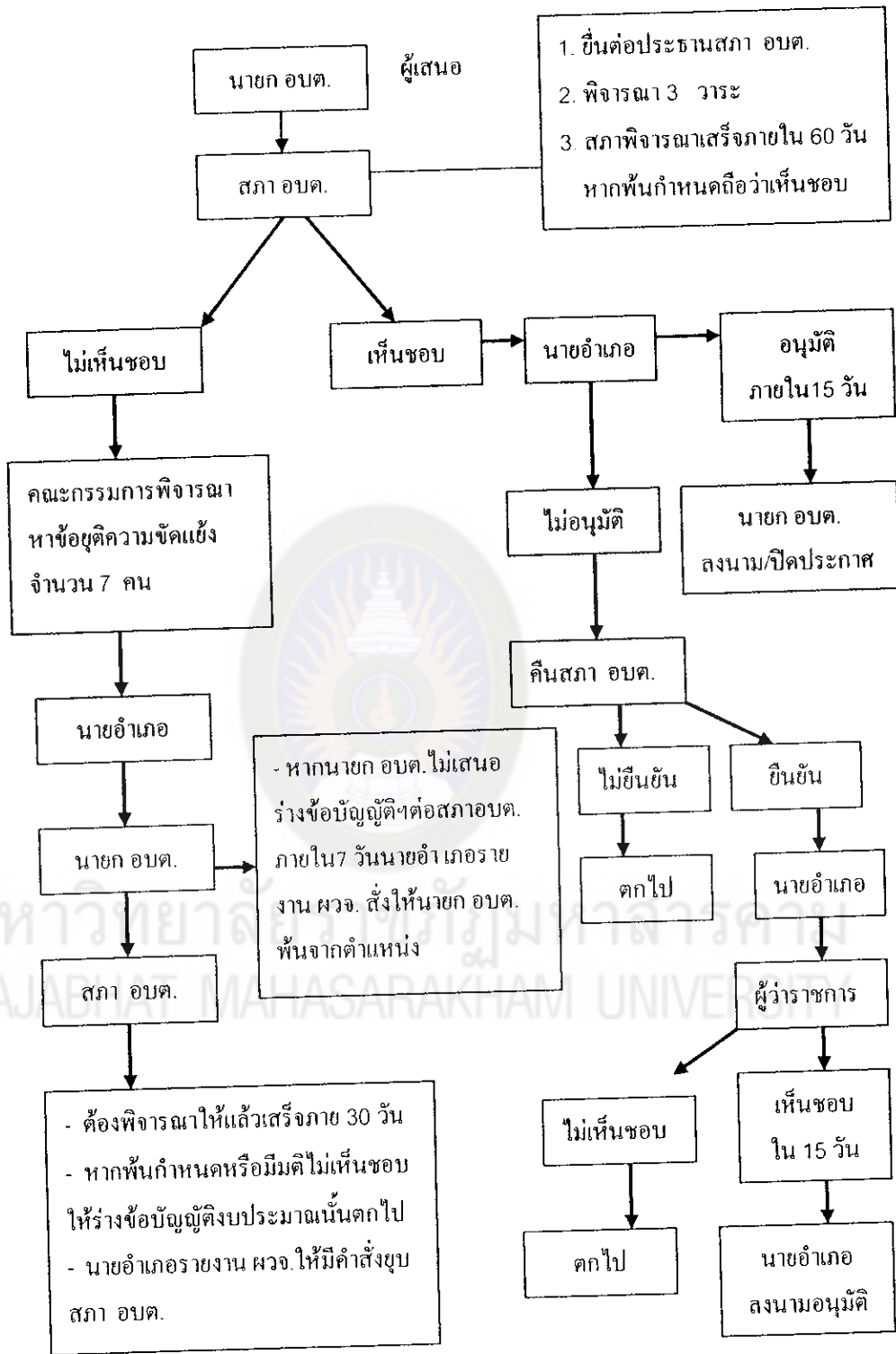
6. ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนำร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบแล้วเสนอนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเพื่อขออนุมัติ

7. เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออนุมัติแล้ว ให้นายกองค์การบริหารลงชื่อทำข้อมติและประกาศใช้เป็นข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป

8. ในกรณีที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเห็นว่าร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือสมควรให้มีการแก้ไขประการใดให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัตินั้นใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายดังกล่าว และหากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติ ยืนยันตามร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอส่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งยืนยันถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้น ก็ให้ส่งไปยังนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติและให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศใช้เป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายต่อไป แต่ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ให้ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายนั้นเป็นอันตกไป และจะต้องจัดทำร่างข้อบัญญัติใหม่ให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และหนังสือสั่งการตลอดจนข้อสังเกต หรือข้อทักท้วงของนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแล้วดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปโดยเร่งด่วน

9. ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้ปิดประกาศไว้โดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ

10. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดส่งสำเนาข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปยังนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบภายในระยะเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นสุดการประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ

แผนภูมิที่ 2 แสดงขั้นตอนการเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบล
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 23)

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เป็นการจัดทำข้อบัญญัติที่ทำเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับการอนุมัติแล้ว และในแต่ละปีงบประมาณสามารถทำข้อบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมได้ตลอดปีงบประมาณ การทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมใช้แบบและวิธีการเหมือนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีและจะต้องเข้าเงื่อนไขดังนี้

1. รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณไม่พอใช้จ่ายประจำปีนั้น แต่ต้องมีรายได้เกินกว่าประมาณการรายรับของงบประมาณรายจ่ายประจำปี เช่น ตั้งงบประมาณในหมวดค่าตอบแทนไว้ 50,000 บาท ต่อมามีการจัดตั้งหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้สมาชิกเพิ่มขึ้นจึงตั้งงบประมาณเพิ่มเติมอีกในหมวดนี้อีกตามจำนวนและอัตราที่เพิ่ม หากมีรายได้เกินกว่าประมาณการรายรับก็สามารถนำมาทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมได้แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่าจำนวนที่เกินจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
2. มีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ เช่น มีโครงการหรือจะต้องจัดซื้อจัดจ้างสิ่งที่เป็นในปีงบประมาณนั้น แต่จะต้องมีรายได้เกินกว่าประมาณการรายรับของงบประมาณรายจ่าย กรณีเช่นเดียวกับข้อหนึ่ง ต่างกันตรงที่จะต้องทำโครงการขึ้นมาใหม่
3. มีเงินรายได้ในหมวดที่มีได้ตั้งรับไว้ในประมาณการรายรับถึงแม้จะมีรายได้ไม่เกินประมาณการรายรับก็สามารถดำเนินการได้
4. มีเงินรายได้เกินกว่าประมาณการรายรับที่ตั้งไว้

การโอนและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

การดำเนินการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อมีสถานการณ์ต่างๆ เปลี่ยนไป หรือแผนที่วางเอาไว้มีความจำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยน หรือมีหน่วยงานต่างๆ เข้าไปดำเนินการแล้วทำให้โครงการที่วางเอาไว้ไม่จำเป็นจะต้องดำเนินการในปีนั้นๆ แล้วสถานการณ์เปลี่ยนไป เช่น ราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ขนาดของโครงการมีการคำนวณผิดพลาด สถานการณ์ สถานที่ดำเนินการกับข้อบังคับไม่ตรงกันหรือมีความจำเป็นจะต้องจัดทำโครงการใหม่ โดยไม่เป็นการทำให้ยอดเงินงบประมาณเพิ่มขึ้นกว่าประมาณการรายรับที่ตั้งไว้เป็นต้น ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถ

ดำเนินการโอนงบประมาณจากยอดหรือโครงการหนึ่ง ไปโครงการหนึ่งหรือหลายโครงการ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการต่างๆ ในคำชี้แจงประกอบงบประมาณได้ ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การโอนเงินงบประมาณรายจ่ายต่างๆ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหาร
2. การโอนเงินงบประมาณรายจ่ายในหมวดค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ให้เป็นไปอำนาจอนุมัติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

2.1 เป็นการโอนที่ทำให้ลักษณะ ปริมาณ คุณภาพของครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างเปลี่ยนแปลง

2.2 หรือเป็นการโอนตั้งจ่ายเป็นรายการใหม่ที่เป็นรายการค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

3. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณการรายรับหรือประมาณการรายจ่าย ให้เป็นอำนาจอนุมัติของคณะกรรมการบริหาร

4 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายในหมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ให้เป็นอำนาจอนุมัติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ทำให้คุณลักษณะ ปริมาณ คุณภาพของครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

4.2 เปลี่ยนแปลงสถานที่ก่อสร้าง

5. การโอน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายเงินประเภทอื่นที่ต้องนำมาตั้งงบประมาณรายจ่าย ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณมีอำนาจอนุมัติโอนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายได้ เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้ว

6. งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับอนุมัติให้เบิกตัดปีหรือขอขยายเวลาเบิกตัดปีอาจโอนหรือแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายได้ โดยได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจให้เบิกตัดปี หรือขยายเวลาเบิกตัดปี

7. การลงชื่อผู้อนุมัติให้เป็นไปตามตัวอย่างท้ายระเบียบ โดยให้เปลี่ยนไปตามผู้มีอำนาจอนุมัติแล้วแต่กรณี ในกรณีที่เป็นการโอนหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติ ให้ลงรายการว่าเป็นการประชุมครั้งที่และวันที่ประชุมแนบสำเนารายงานการประชุมด้วย

8. การโอน หรือการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่ายเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้ว ให้องค์การบริหารส่วนตำบลปิดประกาศเอกสารดังกล่าวไว้โดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลและ

แจ้งให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติ

การควบคุมงบประมาณ

1. ให้คณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่งบประมาณรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีหัวหน้าส่วนการคลังเป็นผู้ช่วยในการควบคุมงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งกระทรวงมหาดไทย

2. องค์กรบริหารส่วนตำบลจะจ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันได้เฉพาะตามข้อความที่ได้กำหนดไว้ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งกระทรวงมหาดไทย และมีเงินรายได้เพียงพอที่จะจ่ายได้

3. บรรดาเงินที่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้รับไม่ว่าจะได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือได้รับชำระตามอำนาจหน้าที่หรือสัญญา หรือได้รับจากการให้ หรือใช้ทรัพย์สินหรือเก็บดอกผลจากทรัพย์สินของทางราชการหรือขององค์กรบริหารส่วนตำบล ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลนำเงินส่งเป็นรายได้ขององค์กรบริหารส่วนตำบล ตามระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด เว้นแต่จะมีระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

4. บรรดาเงินที่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้รับจากผู้อุทิศให้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ใช้จ่ายกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ ให้จ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันภายในวงเงินที่ได้รับนั้น และไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้ เว้นแต่มีเงินเหลือจากการใช้จ่ายนั้นและผู้อุทิศให้ไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำส่งเป็นเงินรายได้

การใช้จ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เงินกู้ เงินยืมขาดจากเงินสะสมหรือเงินอุดหนุนจากกระทรวง ทบวง กรมหรือหน่วยงานอื่นใด ที่มีลักษณะให้องค์กรบริหารส่วนตำบล ดำเนินการตามที่ระบุไว้เป็นการเฉพาะ โดยไม่มีเงื่อนไขให้องค์กรบริหารส่วนตำบลพิจารณา ดำเนินการตามที่ระบุไว้ โดยไม่ต้องตราเป็นงบประมาณรายจ่ายตามระเบียบนี้ สำหรับแบบ และวิธีการจ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันให้เป็นไปตามที่กรมการปกครองกำหนด

เงินที่ได้รับในลักษณะค่าชดเชยความเสียหาย หรือสิ้นเปลืองแห่งทรัพย์สินและจำเป็นจะต้องจ่ายเพื่อบูรณะทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้ทรัพย์สินคืนมา ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลพิจารณาดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ต้องตราเป็นงบประมาณรายจ่ายตามระเบียบนี้

เงินรายรับที่เป็นสถานพยาบาล สถานศึกษา หรือสถานอื่นใดที่อำนวยความสะดวกเป็นสาธารณประโยชน์ หรือประชาสงเคราะห์ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปใช้จ่ายได้แต่เฉพาะตามระเบียบ หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้เท่านั้น

5. เมื่อสิ้นปีงบประมาณ หากงบประมาณรายจ่ายมีเหลืออยู่ และได้มีการเบิกตัดปี หรือขยายเวลาเบิกตัดปีไว้แล้ว ในกรณีนี้ให้เบิกจ่ายได้โดยอาศัยงบประมาณรายจ่ายฉบับเดิมต่อไปได้อีกภายในระยะเวลาที่ขอเบิกตัดปี หรือขยายเวลาเบิกตัดปีไว้

6. การก่องหน้ผูกพันงบประมาณรายจ่ายเกินกว่าหนึ่งปีงบประมาณจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและมีเงินรายได้ตามงบประมาณแล้วจึงจะจ่ายได้

การรายงาน

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดส่งสำเนาข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือสำเนาข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ได้รับอนุมัติให้ประกาศใช้แล้วแต่กรณีไปยังนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเพื่อทราบ ภายในระยะเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นสุดการประกาศโดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ ณ องค์การบริหารส่วนตำบล

2. การโอนหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงประมาณการรายรับและงบประมาณการรายจ่าย เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจแล้วให้องค์การบริหารส่วนตำบลปิดประกาศเอกสารดังกล่าวไว้โดยเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล และแจ้งให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติ

3. เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำประกาศรายการรับจ่ายเงินประจำปีงบประมาณที่สิ้นสุดนั้น ทั้งงบประมาณรายจ่ายและเงินนอกงบประมาณแล้วปิดประกาศรายงานไว้โดยเปิดเผย เพื่อให้ประชาชนทราบ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสามสิบวันและส่งสำเนารายงานรับ - จ่าย ดังกล่าวไปให้จังหวัดภายในระยะเวลาสิบห้าวันหลังจากนั้นแล้วให้จังหวัดรายการปกครองทราบ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ชลนิภา รัตตะเวทิน (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาพบว่า

1. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาจบการศึกษาปริญญาตรี และผลการวิเคราะห์ประเภทบุคลากรจำแนกจำนวนตามระดับการศึกษาและตำแหน่ง พบว่า คณะผู้บริหารส่วนใหญ่มีการศึกษาด้านปริญญาตรี รองลงมา มีระดับปริญญาตรี และพนักงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และผลการศึกษาเมื่อจำแนกปัญหาด้านรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน

2. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและจำแนกตามตำแหน่งและระดับการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า มีปัญหาการงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง โดยรวม 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำงบประมาณ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านควบคุมงบประมาณ และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ระดับปัญหางบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง

3. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับบุคลากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และคณะผู้บริหารกับพนักงานส่วนตำบล เห็นว่า ปัญหาการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

พระมหาสมคิด คำผิง (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาพบว่า

1. ปัญหาในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ ขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อแยกตามเพศและหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ด้านการตรวจสอบงบประมาณ ด้านอนุมัติงบประมาณ และด้านบริหารงบประมาณ เพศชาย มีปัญหาการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนเพศหญิง มีปัญหาการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งหน้าที่ ทุกตำแหน่ง มีปัญหาในการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงบประมาณไม่แตกต่างกัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบริหาร

งบประมาณมากกว่าคณะกรรมการบริหารเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงบประมาณ โดยรวมด้านการจัดเตรียมงบประมาณและด้านอนุมัติงบประมาณ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นมากกว่าคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สิทธิเดช ศรีสุวรรณดี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้และความเข้าใจในการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล มีความรู้และความเข้าใจการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง ไปถึงระดับสูง

อัจฉราพรรณ ห่อทองคำ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาทัศนคติของกรรมการบริหาร อบต. ต่อการใช้งบประมาณในการบริหารเพื่อการพัฒนา ศึกษาในพื้นที่จังหวัดระยอง พบว่า กรรมการบริหาร อบต. มีทัศนคติต่อการบริหารอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านข้อสนับสนุนและด้านการเป็นข้อจำกัด ส่วนประสพการณ์การบริหาร อบต. มีความเห็นเรื่องแหล่งที่มาของการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมในข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของกรรมการบริหาร อบต.ต่อการใช้งบประมาณในการบริหารพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมบัติ ทาป็น (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการเงิน การคลัง การศึกษาเปรียบเทียบขององค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมือง กับอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในด้านการบริหารงบประมาณแผ่นดินในระดับต่ำ

อดุลย์ คันทะเรศร์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเมืองในกระบวนการจัดทำงบประมาณในองค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาพบว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่พิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการโดยไม่ยึดแผนพัฒนาตำบลและโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน แต่การจัดสรรขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง อำนาจ อิทธิพล และระบบอุปถัมภ์ จึงสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ใช่แผนพัฒนาตำบลเป็นเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณ

2. บทบาทในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือโครงการตกอยู่ภายในกลุ่มของบรรดาผู้มีอำนาจและอิทธิพลในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะประธานกรรมการบริหาร

3. ความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น การเป็นเครือญาติพี่น้อง เพื่อน คนรู้จักใกล้ชิด การสนับสนุนทางการเมืองหรือทางการเงินแก่ผู้มีอำนาจจัดสรร ซึ่งเป็นลักษณะการพึ่งพาอาศัยกัน ในแบบของผู้ให้การอุปถัมภ์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในระดับหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าการจัดสรรงบประมาณมีแนวโน้มอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์

ปกรณ์ บุรณุปกรณ์ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาในการบริหารงบประมาณของ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 31- 50 ปี การศึกษาค่ำกว่าอนุปริญญา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ต่อเดือน ดำรงตำแหน่งในสภา อบต. ส่วนใหญ่ไม่เคยดำรงตำแหน่งใดๆ ในฐานะ ผู้นำท้องถิ่น แต่ได้รับการเลือกตั้งมา บางส่วนเคยดำรงตำแหน่งมาก่อน

ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจวิธีงบประมาณ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับ บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ร่างงบประมาณและระยะเวลาในการจัดทำงบประมาณ แต่กลุ่ม ตัวอย่างไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการบริหารงบประมาณประจำปี เช่น ผู้มีสิทธิอนุมัติโอนเงิน งบประมาณรายจ่าย การใช้ข้อบังคับฉบับก่อนหน้าได้ หากข้อบังคับงบประมาณประจำปียังไม่อนุมัติ

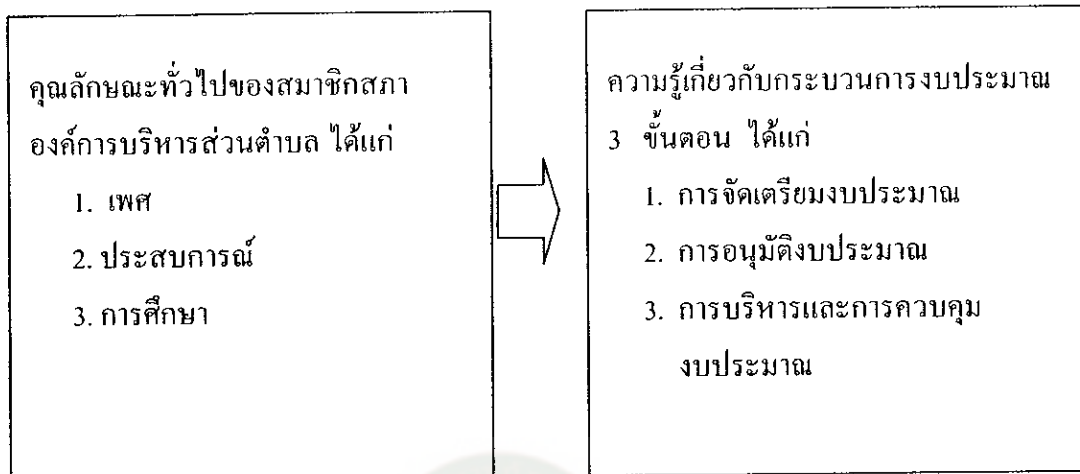
จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศ พบว่า ปัญหาการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้ความเข้าใจในการบริหารงบประมาณของ องค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ด้านการเมืองในกระบวนการจัดทำ งบประมาณนั้น การพิจารณาจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง อำนาจ อิทธิพล และระบบอุปถัมภ์ โดยไม่ใช่แผนพัฒนาตำบลเป็นเกณฑ์ในการจัดทำงบประมาณ

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำเอากรอบแนวคิด ของพนม ทินกร ณ อยุธยา (2532 : 288 – 290) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดหนองคาย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

แผนภูมิที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY